

Presented on	:	03-10-2023		
Registered on	:	03-10-2023		
Decided on	:	27-04-2026		
Duration	:	Years	Months	Days
		02	06	24

IN THE COURT OF 2nd ADDL. SR. CIVIL JUDGE & A.C.J.M. AT, BHAVNAGAR (Presided Over by J.P.Prajapati) CC/11587/2023 Exhibit No.	
ફરિયાદી:-	ઉમેશભાઈ રુડાભાઈ સાંગા રહે. રામજી મંદિર પાસે, ગામ-ઉડવી, તા.જિ.ભાવનગર
ફરિયાદપક્ષ:-	વિ.વકિલશ્રી એસ.એમ.રાધનપુરી
આરોપી:-	રાજ ખોડલ પેટ્રોલીયમના પ્રોપરાઈટર મંગળસિક્કા રેખાબેન અશોકભાઈ રહે.એફ-૭૪, ગાયત્રીનગર, કે.ડી.પ્રાથમિક શાળા પાસે, દાદાની વાવ, સિહોર, જિ.ભાવનગર
બચાવપક્ષ:-	વિ.વકિલશ્રી આર.વી.પરમાર

ગુનાની તારીખ:-	---
પ્રથમ બાતમી અહેવાલની તારીખ :-	---
આખરી અહેવાલ / ફરિયાદ રજુ થયા તારીખ:-	૦૩/૧૦/૨૦૨૩
તહોમતનામુ/પત્તી ઘડ્યા તારીખ:-	૦૬/૧૧/૨૦૨૩
પુરાવો શરુ કર્યા તારીખ:-	૦૫/૦૧/૨૦૨૬
ચુકાદા માટે અનામત રાખ્યાની તારીખ:-	૦૮/૦૪/૨૦૨૬
ચુકાદાની તારીખ:-	૨૭/૦૪/૨૦૨૬
આખરી હુકમ:-	નિર્દોષ છોડ્યા

// આરોપીની વિગત //

અનુ. નં.	આરોપીનું નામ	ધરપકડ ની તારીખ	જામીન મુક્તીની તારીખ	તહોમત	શું નિર્દોષ છોડ્યા, સજા કરી	કરવામાં આવેલ સજા	સુનાવણી દરમિયાન અટકાયતનો સમયગાળો
૧	મંગળસિક્કા રેખાબેન અશોકભાઈ	-	-	નેગો કલમ- ૧૩૮	નિર્દોષ છોડ્યા	--	--

-: ચુકાદાનું પરિશિષ્ટ:-
ફરિયાદપક્ષ/બચાવપક્ષ/અદાલતના સાક્ષીઓની યાદી

અ. ફરિયાદપક્ષ

અનુ.	નામ	આંક	પુરાવાનો પ્રકાર
૧	ફરિયાદી ઉમેશભાઈ રુડાભાઈ સાંગાનું પુરાવાનું સોગંદનામું	૧૪	ફરિયાદી

બ. બચાવપક્ષના સાક્ષી, જો હોય તો

અનુ.	નામ	આંક	પુરાવાનો પ્રકાર
-	-	-	-

ક.અદાલતના સાક્ષી, જો હોય તો

અનુ.	નામ	પુરાવાનો પ્રકાર
-	-	-

ફરિયાદપક્ષ/બચાવપક્ષ/અદાલતના દસ્તાવેજોના આંકની યાદી

અ. ફરિયાદપક્ષ

અનુ.	આંક	દસ્તાવેજ
૧	૧૭	અસલ ચેક નં.૦૭૮૩૨૦
૨	૧૮	રીટર્ન મેમો
૩	૧૯	અસલ ચેક નં.૭૨૪૪૧૧
૪	૨૦	રીટર્ન મેમો
૫	૨૧	અસલ ચેક નં.૩૩૮૪૬૦
૬	૨૨	રીટર્ન મેમો
૭	૨૩	લીગલ નોટિસ
૮	૨૪	પોસ્ટની રસીદ
૯	૨૫	પરત આવેલ કવર

બ.બચાવપક્ષ

અનુ.	આંક	વર્ણન
-	-	-

ક.અદાલતી સાક્ષી

અનુ.	આંક	વર્ણન
-	-	-

૬.ભૌતિક પદાર્થ

અનુ.	આંક	વર્ણન
-	-	-

JUDGMENT

ફરિયાદપક્ષની ટૂંકમાં હકીકત અને આરોપી વિરૂધ્ધનું તહોમત:

૦૧. ફરિયાદપક્ષના કેસની ટૂંકમાં હકીકત એવી છે કે, ફરિયાદી ટૂંક ધરાવતા હોય અને આરોપીનું ભાવનગર-રાજકોટ હાઇવે ઉપર રાજ ખોડલ પેટ્રોલીયમના નામે પેટ્રોલપંપ આવેલ હોય ફરિયાદી અવાર નવાર તેઓની ગાડીમાં પેટ્રોલ ડીઝલ પુરાવતા હોય આરોપી સાથે ઓળખાણ થયેલી અને સારોએવો પરીચય થયેલો.આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી ધંધાના વિકાસ માટે નાણાંની માંગણી કરતા ફરિયાદીએ આરોપીને રૂ.૯,૦૦,૦૦૦/- પુરા આપેલા, જે પૈકી રૂ.૫,૦૦,૦૦૦/- આર.ટી.જી.એસ. મારફતે તા.૧૫/૧૦/૨૦૨૨ નારોજ તથા રૂ.૪,૦૦,૦૦૦/-તા.૦૭/૦૯/૨૦૨૨ નારોજ રોકડા આપેલા.ફરિયાદીએ નાણાંની માંગણી કરતા આરોપીએ એક્સીસ બેંક, સિહોર શાખાનો ચેક નં.૦૭૮૩૨૦ તા.૩૧/૦૭/૨૦૨૩ નારોજનો રૂ.

૫૦,૦૦૦/- નો ચેક આપેલો, જે તા.૦૧/૦૮/૨૦૨૩ નારોજ એકાઉન્ટ બ્લોક ના શેરા સાથે પરત ફરેલ, જ્યારે એસ.બી.આઈ. વરતેજ શાખાનો રૂા. ૧,૫૦,૦૦૦/-નો ચેક નં.૭૨૪૪૧૧ તા.૩૧/૦૭/૨૦૨૩ નારોજનો ચેક આપેલો જે તા.૦૧/૦૮/૨૦૨૩ ના રોજ "ફંડસ ઇનસફીશી ચન્ટ"ના શેરા સાથે પરત ફરેલ, જ્યારે એસ.બી.આઈ. વરતેજ શાખાનો રૂા. ૨,૦૦, ૦૦૦/-નો ચેક નં.૩૩૮૪૬૦ તા.૨૬/૦૭/૨૦૨૩ નારોજનો ચેક આપેલો જે તા.૨૮/૦૭/૨૦૨૩ ના રોજ "ફંડસ ઇનસફીશીયન્ટના શેરા સાથે પરત ફરતા ફરિયાદીએ તેમના વકીલ મારફતે આરોપીને તા.૨૧/ ૦૮/૨૦૨૩ નારોજ લીગલ નોટિસ આપેલ, જે નોટિસ આરોપીને "લેફ્ટ" ના શેરા સાથે પરત આવેલ.આમ, સદર નોટિસ આરોપીને બજી ગયેલ હોવા છતાં ચેકની રકમ પરત કરેલ નથી અને નોટિસ નો કોઈ જવાબ આપેલ નથી.જેથી ફરિયાદીએ સદર ફરિયાદ ધી નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ.એક્ટની કલમ-૧૩૮ અન્વયે કરેલ છે.

કોર્ટ કાર્યવાહી:

૦૨. (૨.૧) આ કામે હાલની ફરિયાદ અત્રેની કોર્ટમાં દાખલ થતા, મારા પુરોગામી વિ.એડી.ચીફ. જયુડી.મેજી.સાહેબે આરોપી વિરુદ્ધ નેગો. ઈન્સ્ટ્રુ. એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબના ગુનાનું કોમ્પ્લેક્સ લઈ પ્રોસેસ કાઢવાનો હુકમ કરેલો અને આરોપીને સમન્સની બજવણી થતાં તેઓ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થતા, ક્રિમિનલ પ્રોસીયર કોડની કલમ-૨૦૭ મુજબ ફરિયાદપક્ષના તમામ દસ્તાવેજ પુરાવાઓની નકલ વિના મુલ્યે પુરી પાડવામાં આવેલ.

(૨.૨)જે બાદ આરોપીને તેઓ સામેના ગુનાનો સારાંશ વાંચી, સમજાવી, સંભળાવી આંક-૭ થી સમન્સ ટ્રાયેબલ ફોર્મમાં પ્લી રેકર્ડ કરેલ છે. જે બાદ ફરિયાદપક્ષે તેઓના કેસની હકીકતો પુરવાર કરવા માટે મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજ પુરાવો રજૂ કરેલ છે.

(૨.૩) ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટના પ્રકરણ -૧૭ ની કલમ- ૧૪૩ અન્વયના ગુનાને લગત કેસોની કાર્યવાહી સમરી ટ્રાયલથી ચલાવવા જોગવાઈ કરેલ છે. જેથી ક્રિ.પ્રો.કોડ.ક.૩૨૬ અન્વયે જ્યારે સમરી ટ્રાયલમાં એક મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અંશતઃ પુરાવો નોંધવામાં આવેલ હોય અને કોઈ સંજોગોમાં મેજિસ્ટ્રેટશ્રી બદલાય તો અગાઉના મેજિસ્ટ્રેટશ્રીએ નોંધેલ પુરાવા પર આધાર રાખી શકે નહીં તેવી જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. હાલના કામે કેસનો પુરાવો અગાઉના વિ.ન્યાયાધીશ સમક્ષ રેકર્ડ થયેલ છે. પરંતુ, સદર કામે આરોપીની પ્લી સમન્સ ટ્રાયેબલ ફોર્મમાં રેકર્ડ કરવામાં આવેલ છે અને ફરિયાદપક્ષે રજૂ કરેલ સાહેદોના પુરાવાને બચાવપક્ષે વિસ્તૃત ઉલટતપાસ

કરેલ છે. જેથી હાલના કામે પક્ષકારોએ પોતાનો પુરાવો સંક્ષિપ્તમાં નહીં પરંતુ વિસ્તૃત રજુ કરેલ હોય હાલનું કામ સમન્સ ટ્રાયલ તરીકે ચલાવવામાં આવેલ હોવાનું જણાય આવેલ છે.

આરોપીનો બચાવ તથા વિશેષ નિવેદન :

૦૩. આ કામે ફરિયાદપક્ષનો પુરાવો પુરો થતા આરોપીનું કી.પ્રો.કો.ક.૩૧૩ મુજબ વિશેષ નિવેદન લેવામાં આવેલ છે. તેમાં તેઓએ ફરિયાદ પક્ષ ની હકીકતો નકારેલ છે અને સોગંદ ઉપર જુબાની નહીં આપવાનું તેમજ બચાવ માં સાહેદો નહીં તપાસવા જણાવેલ છે. તેમજ વિશેષમાં જણાવેલ છે કે, " અમો નિર્દોષ છીએ, અમારા ચેકનો દુરુપયોગ કરી અમારી વિરૂદ્ધ ખોટી ફરિયાદ કરેલ છે. કહેવાતો ગુનો અમે કરેલ નથી. " તેવું જણાવેલ છે.

દલીલો:

૦૪. ફરિયાદપક્ષ તરફે આંક-૩૭ થી લેખિત દલીલ કરેલ છે.

- *સૌપ્રથમ તેઓએ ફરિયાદની હકીકત જણાવેલ છે ત્યારબાદ તેઓએ રજુ કરેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું વર્ણન કરેલ છે.
- *ફરિયાદીની આરોપીના વકીલશ્રી દ્વારા કરવામાં આવેલ કોસમાં ફરિયાદી પાસે ચેક કેવી રીતે આવેલ છે તે અન્વયે કોઈ પ્રશ્ન પુછવામાં આવેલ નથી.
- *ફરિયાદી દ્વારા આરોપીના ખાતામાં આર.ટી.જી.એસ. થી ટ્રાન્સફર કરેલ રકમ મળેલ નથી, તે દર્શાવતો કોઈ પુરાવો રજુ કરેલ નથી.
- *આરોપી દ્વારા એવો કોઈ બચાવ કોર્ટ સમક્ષ રજુ કરેલ નથી કે, ફરિયાદીએ આરોપીને કોઈ રકમ આપેલ નથી કે કોઈ રકમ બાકી લેણી નીકળતી નથી.
- *આરોપી દ્વારા તેમના બચાવમાં કોઈપણ પ્રકારના સાક્ષી કે દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ કરેલ નથી.

૦૫. આરોપીપક્ષ તરફે આંક-૪૦ થી લેખિત દલીલ કરેલ છે.

- *આરોપીએ સૌ પ્રથમ ફરિયાદીની કરેલ ઉલટતપાસની હકીકત જણાવેલ છે. ફરિયાદીએ રૂપિયા આપેલ હોય તેવો કોઈ પુરાવો રજુ કરેલ નથી.
- *ફરિયાદી પાસેથી આરોપીના પતિ અશોકભાઈએ રૂપિયાની માંગણી કરેલ છે આ કામના આરોપીએ કોઈ રકમની માંગણી કરેલ નથી.
- *વાદગ્રસ્ત ચેક સીક્યુરીટી પેટે લીધેલ ચેક છે અને તેનો દુરુપયોગ કરી ચેક બાઉન્સ કરાવેલ છે.
- *ફરિયાદીએ સ્વીકારેલ છે કે, વાદગ્રસ્ત ચેક અશોકભાઈ દ્વારા આપવામાં આવેલ છે. તેમજ સદરહુ રકમ આપ્યાના કેટલા સમય બાદ ચેક આપેલ તેવી કોઈ હકીકત ફરિયાદ કે નોટિસ કે સોગંદનામામાં જણાવેલ નથી.
- *ફરિયાદીએ તેમની ઉલટતપાસમાં સ્વીકારેલ છે કે, સદર નોટિસ આરોપીને મળેલ નથી. આમ, જ્યારે નોટિસ બજેલ ન હોય તો આ ફરિયાદનું લીમીટેશન ક્યારથી શરુ થાય તે કહી શકાય નહીં અને કોઈ કોઝ ઓફ એક્શન ઉભુ થતુ નથી.
- *સદરહુ રકમ ફરિયાદીના હાથ ઉપર હોવાનું તેમજ આરોપીને સદર રકમ ચુકવેલ હોવાનું તેમજ સદરહુ રકમ આરોપીને આપેલ હોય તો તે અંગેનો કોઈ લેખિત આધાર લીધેલ નહીં હોવાનું જણાવેલ છે.
- *વાદગ્રસ્ત રકમ ફરિયાદીએ અશોકભાઈને આપેલ છે તેવું સ્પષ્ટ સ્વીકારે છે.
- *ફરિયાદીએ વાદગ્રસ્ત રકમ આરોપીને કયા સમયે, કઈ જગ્યાએ અને કોઈની હાજરીમાં આપેલ તે હકીકત જણાવેલ નથી.
- *ફરિયાદીએ રાજખોડલ પેટ્રોલીયમ કંપનીને જોડેલ નથી કે કોઈ નોટિસ આપેલ નથી. વાદગ્રસ્ત ચેકમાં આરોપીનું નામ નથી.

*આરોપીએ નીચે મુજબના ઉચ્ચ અદાલત તથા સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાઓ ઉપર આધાર રાખેલ છે.

1. Krishna Janardhan Bhat Vs. dattatraya G. Hegde {DCR 2008 (1) 374}
2. John K. John Vs. Tomvargese {DCR 2008 (1) PAGE 1}
3. Kamalas Vs. Vidhyadharan M.J. and anr. {2007 (2) SC (CRI) 498}
4. K. Prakashan Vs. P.K. Surendraran Reported {DCR 2008(1) 151}
5. KANSS Rajashekar Vs. Augustus Jeba Ananth {2019(2)KHC 155 2019(1) KLD 492}
6. APS Forex Services Pvt. Ltd. Vs. Shakti International Fashion Linkers and Others {2020(1) KHC 957 2020(1) KLD 313}
7. Thangam valsan Vs. V.V. Haridasan Sami and anr. Kerala HC. {Cri appeal No.2311} Dt.25/10/2025

આરોપી વિરૂદ્ધનું તહોમત/મુદ્દાઓ :

૦૬. ઉપરોક્ત રજુ થયેલ પુરાવા તથા કેસની હકીકત ધ્યાનમાં લઈ સદર કેસના ન્યાય નિર્ણય માટે નીચે મુજબના મુદ્દા ઉપસ્થિત થાય છે.

૧. શું ફરિયાદપક્ષ વાજબી શંકાથી પર રીતે પુરવાર કરે છે કે, આ કામના આરોપીએ (૧)એકસીસ બેંક સિહોર શાખાનો તા.૩૧/૦૭/૨૦૨૩ ના રોજનો ચેક નં.૦૭૮૩૨૦, રૂ.૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા પચાસ હજાર પુરા, (૨) એસ.બી.આઈ. વરતેજ શાખાનો તા.૩૧/૦૭/૨૦૨૩ ના રોજનો ચેક નં.૭૨૪૪૧૧ રૂ.૧,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ પચાસ હજાર પુરા તથા (૩) એસ.બી.આઈ. વરતેજ શાખાનો તા. ૨૬/૦૭/૨૦૨૩ ના રોજનો ચેક નં.૩૩૮૪૬૦ રૂ.૨,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા બે લાખ પુરા નો કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારી અદા કરવા માટે આપેલ અને તે ચેક આરોપીના ખાતામાં "એકાઉન્ટ બ્લોક" તથા "ફ્રંડ્સ ઇનસફી શીયન્ટ" ના કારણે સ્વીકાર થયેલ નહીં, જેની લેખિત નોટિસ આરોપીને મોકલાવેલ હોવા છતાં આરોપીએ ચેકના નાણાંની ચુકવણી સમયમર્યાદામાં ન કરીને ધી.નેગો.ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ નો શિક્ષા પાત્ર ગુનો કરેલ છે?

૨. શું હુકમ ?

ઉપરોક્ત મુદ્દા પરત્વે મારા નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

૧. નકારાત્મક,

૨. આખરી હુકમ મુજબ.

ન્યાય નિર્ણય

૦૭. સદર કેસ ફરિયાદપક્ષે ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ (જેને હવે પછી એન.આઈ.એક્ટ-૧૩૮ તરીકે સંબોધેલ છે) મુજબ મુકેલ હોય સદર કલમ ધ્યાને લેતાં,

કલમ-: ૧૩૮ ખાતામાં અપૂરતા ભંડોળના કારણે ચેકનો અસ્વીકાર થયા બાબતે કોઈ વ્યક્તિએ, કોઈ દેવુ અથવા જવાબદારી પૂરેપૂરી અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી મુક્ત થવા માટે, બીજી વ્યક્તિને બેન્કર પાસે પોતે રાખેલા ખાતામાંથી નાણાંની કોઈ રકમની ચુકવણી કરવા માટે, લખેલો તે ખાતાનો કોઈ ચેક, તે ખાતામાં જમા રહેલી રકમ ચેકનો સ્વીકાર કરવા માટે અપૂરતી હોવાના કારણે અથવા તે રકમ તે બેંક સાથે કરેલા કરાર મુજબ તે ખાતામાંથી ચુકવવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી

હોય તે રકમ કરતા વધારે હોવાના કારણે, બેંકે વણચુકવાયેલ પરત કરેલ હોય, તો તેવી વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો હોવાનું ગણાશે અને આ અધિનિયમની બીજી કોઈ પણ જોગવાઈને બાધ આવ્યા સિવાય, તેને બે વર્ષની મુદત સુધીની કેદની અથવા ચેકની બમણી રકમ સુધીના દંડની અથવા તે બંને શિક્ષા કરવી જોઈશે, પરંતુ,

- (ક) ચેક, તે લખવામાં આવ્યો હોય તે તારીખથી છ મહિનાની મુદત અથવા તેની કાયદેસરની મુદત, બેમાંથી જે વહેલી તે મુદતની અંદર, બેંકમાં રજુ કરવામાં આવ્યો હોય તે સિવાય,
 - (ખ) વણચુકવાયેલ પરત ફર્યાની સંબંધિત બેંક તરફથી માહિતી મળ્યાના ત્રીસ દિવસની અંદર, ચેકના નાણાં લેનાર અથવા ચેકના યથાક્રમ ધારક, સદરહુ નાણાંની રકમની ચુકવણી માટે માંગણી કરતી લેખિતમાં નોટિસ ચેક લખનાર ઉપર કાઢે તે સિવાય, અને
 - (ગ) સદરહુ નોટિસ મળ્યાના પંદર દિવસની અંદર, સદરહુ નાણાંની રકમની ચુકવણી ચેકના નાણાં લેનાર અથવા યથાપ્રસંગ, ચેકના યથાક્રમ ધારકને કરવામાં સદરહુ ચેક લખનાર નિષ્ફળ જાય તે સિવાય, આ કલમનો કોઈપણ મજકુર લાગુ પડશે નહીં.
- સ્પષ્ટીકરણ:- આ કલમના હેતુ માટે " દેવા અને બીજી જવાબદારી " એટલે કાયદેસર અમલકરી શકાય તેવા દેવા અથવા બીજી જવાબદારી.

ફોજદારી કેસો માટે ન્યાય વ્યવસ્થાપનની પ્રણાલીમાં હંમેશા ધ્યાનમાં રાખવા ના મુખ્ય સિદ્ધાંતોમાંનો એક એ છે કે, આરોપી તરીકે રજૂ કરાયેલ વ્યક્તિ નિર્દોષ હોવાનું માનવામાં આવે છે. આરોપીના ગુનાને સાબિત કરવા નો બોજ ફરિયાદપક્ષ પર છે અને જ્યાં સુધી તે તે બોજા માંથી મુક્ત ન થાય ત્યાં સુધી અદાલત આરોપીને તકસીરવાન ઠરાવી શકે નહિ. સદર ફરિયાદી એ આરોપી સામે ધી.એન.આઈ.એક્ટની કલમ-૧૩૮ અન્વયે કેસ કરેલ છે. નામદાર સુપ્રિમકોર્ટ દ્વારા અનેક ચુકાદામાં કાયદાના અવકાશનું વર્ણન કરેલ છે અને હાલમાં દેશમાં નાણાંકીય વ્યવહારો યોગ્ય અને સરળ રીતે થઈ શકે તેમજ લોકો વચ્ચે પ્રમાણિકતાથી સમગ્ર દેશમાં વ્યવહારો થઈ શકે તે માટે ચેકને ઉપકરણ તરીકે જાહેર કરી નાણાંકીય વ્યવહારોને વિશ્વસનીયતા અને મજબુતી આપવામાં આવેલ છે અને તે કારણે સદર કાયદા અન્વયે રજુ કરવામાં આવેલ ચેક બાબતે અનુમાન કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. જે બાબતે નીચે ચર્ચા કરવામાં આવેલ છે.

૦૮. સદર કામે ફરિયાદપક્ષે પોતાનો કેસ પુરવાર કરવા નીચે મુજબના પુરાવા રજુ કરેલ છે.

(૮.૧) ફરિયાદપક્ષે આરોપી સામેનો કેસ પુરવાર કરવા માટે ફરિયાદી ઉમેશભાઈ રુડાભાઈ સાંગા નાઓએ આંક-૧૪ થી પોતાની સરતપાસનું સોગંદનામું રજુ રાખેલ છે. જેઓ પોતાની સરતપાસમાં જણાવે છે કે,

*તેઓ ટ્રક ધરાવતા હોય અને આરોપીનું ભાવનગર-રાજકોટ હાઇવે ઉપર રાજ ખોડલ પેટ્રોલીયમના નામે પેટ્રોલપંપ આવેલ હોય, તેઓ અવાર નાવર

તેઓની ગાડીમાં પેટ્રોલ ડીઝલ પુરાવતા હોય, તેઓ બન્ને વચ્ચે ઓળખાણ થયેલી અને સારો એવો પરીચય થયેલો.

*આરોપીએ તેઓ પાસેથી ધંધાના વિકાસ માટે નાણાંની માંગણી કરતા તેઓએ આરોપીને રૂ.૯,૦૦,૦૦૦/- પુરા આપેલા, જે પૈકી રૂ.૫,૦૦,૦૦૦/-આર.ટી.જી.એસ.મારફતે તા.૧૫/૧૦/૨૦૨૨ નારોજ RTGS/BKIDA2288169314 થી આરોપીના ખાતામાં ટ્રાન્સફર આપેલા તથા રૂ. ૪,૦૦,૦૦૦/- તા.૦૭/૦૮/૨૦૨૨ નારોજ રોકડા આપેલા. આરોપીએ જણાવેલ કે, જ્યારે પણ રકમની જરૂરીયાત ઉપસ્થિત થાય ત્યારે જણાવશો એટલે તમારી રકમ ચુકવી આપીશ.

*ત્યારબાદ તેઓને નાણાંની જરૂરીયાત ઉપસ્થિત થતા અને આરોપીને જણાવતા આરોપીએ તેઓને એક્સીસ બેંક, સિહોર શાખાનો ચેક નં. ૦૭૮૩૨૦ તા.૩૧/૦૭/૨૦૨૩ નારોજનો રૂ.૫૦,૦૦૦/- નો ચેક આપેલો(આંક-૧૭), જે તા.૦૧/૦૮/૨૦૨૩ નારોજ "એકાઉન્ટ બ્લોક" ના શેરા સાથે પરત ફરેલ(આંક-૧૮), જ્યારે એસ.બી.આઈ. વરતેજ શાખા નો રૂ.૧,૫૦,૦૦૦/- નો ચેક નં.૭૨૪૪૧૧ તા.૩૧/૦૭/૨૦૨૩ ના રોજનો ચેક આપેલો(આંક-૧૯), જે તા.૦૧/૦૮/૨૦૨૩ ના રોજ "ફંડસ ઈનસફીશીયન્ટ"ના શેરા સાથે પરત ફરેલ(આંક-૨૦), જ્યારે એસ.બી. આઈ.વરતેજ શાખાનો રૂ.૨,૦૦,૦૦૦/- નો ચેક નં.૩૩૮૪૬૦ તા. ૨૬/૦૭/૨૦૨૩ નારોજનો ચેક આપેલો(આંક-૨૧) જે તા. ૨૮/૦૭/૨૦૨૩ ના રોજ "ફંડસ ઈનસફીશીયન્ટ"ના શેરા સાથે પરત ફરેલ. (આંક-૨૨)

* તેઓએ આરોપીને આપેલ નોટિસની ઓફીસ કોપી રજુ રાખેલ છે.(આંક-૨૩)

*સદર નોટિસ રજી.પોસ્ટથી મોકલાવેલ તે બાબતની પોસ્ટ ખાતાની સફેદ પાવતી રજુ કરેલ છે. (આંક-૨૪)

*સદર નોટિસ આરોપીને લેફ્ટના શેરા સાથે પરત આવેલ છે. (આંક-૨૫)
આમ, આરોપીને નોટિસ બજી ગયેલ હોવા છતાં આરોપીએ સદર ચેકના નાણાં ચુકવી આપેલ નથી કે નોટિસનો કોઈ જવાબ આપેલ નથી.

(૮.૨) આમ, ફરિયાદીની સરતપાસ તથા રજુ થયેલ દસ્તાવેજ પુરાવા વંચાણે લેતાં તેઓએ સદર કાયદાની કલમ-૧૩૮ અન્વયે,

(૮.૨.૧) આરોપીએ બાકી રકમ પેટે ચેક નં.૦૭૮૩૨૦,૭૨૪૪૧૧,૩૩૮૪૬૦ આપેલ છે. (આંક-૧૭,૧૮,૨૧)

(૮.૨.૨) સદર ચેક ફરિયાદીએ તેઓના ખાતામાં જમા કરાવ્યેથી "એકાઉન્ટ બ્લોક" તથા "ફંડસ ઈનસફીશીયન્ટ" ના શેરા સાથે સદર ચેક પરત ફરેલ છે. (આંક-૧૮,૨૦,૨૨)

(૮.૨.૩) ફરિયાદીએ લેણી રકમની ઉધરાણી કરતી નોટિસ આરોપીને આપેલ છે. (આંક-૨૩)

(૮.૨.૪) પરત આવેલ કવર (આંક-૨૫)

ત્યારબાદ તા.૦૩/૧૦/૨૦૨૩ નારોજ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવેલ છે.

આમ, ફરિયાદપક્ષે સદર કલમ અન્વયેની પુર્તતા કરેલ છે.

૦૯. (૯.૧) હવે નામ. સર્વોચ્ચ અદાલતે **RANGAPPA Versus SHRI MOHAN,**

{2010 (0) AJEL-SC 48349} માં નેગો.કાયદાની કલમ-૧૩૯ દ્વારા ફરજિયાત ધારણામાં કાયદેસર રીતે લાગુ કરી શકાય તેવા દેવા અથવા જવાબદારીના અસ્તિત્વ અંગેની ધારણાનો સમાવેશ થાય છે. એકવાર ચેક /સાધનનો અમલ સ્વીકારાઈ જાય, પછી ૧૮૮૧ ના કાયદાની કલમ-૧૩૯ હેઠળ પ્રારંભિક ધારણા ફરિયાદીની તરફેણ કરે છે કે કાયદેસર રીતે લાગુ કરી શકાય તેવા દેવા અથવા જવાબદારી અસ્તિત્વમાં છે. વધુમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે, ચેક સાથે જોડાયેલ વિચારણા એ ધારણાનો વિષય છે અને ફરિયાદીને તેને વાજબી શંકાથી આગળ સાબિત કરવાની જરૂર ના હોવાનું ઠરાવેલ છે. તે સંજોગોમાં ફરિયાદીની જુબાની તથા રજૂ કરેલ અન્ય દસ્તાવેજ પુરાવાઓ ઉપરથી જો એકવાર એમ સાબિત થાય કે, આરોપીએ ફરિયાદીને ચેક આપેલ છે, તો તેવા સંજોગોમાં ધી નેગો.ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ની કલમ-૧૩૯ તથા કલમ-૧૧૮ મુજબના કેટલાક અનુમાનો અદાલતે કરવા ના રહે છે, જે નીચે મુજબ છે.

(૧) કલમ: ૧૩૯ - ધારણાની તરફેણમાં માની લેવાની : આથી વિરૂધ્ધનું સાબિત થાય તે સિવાય, કલમ-૧૩૯ માં ઉલ્લેખેલ પ્રકારના ચેકના ધારકે, કોઈ દેવું અથવા જવાબદારી પૂરેપૂરી અથવા અંશતઃ માંથી મુક્ત થવા ચેક મેળવેલ છે એવું માની લેવામાં આવશે.

(૨) કલમ: ૧૧૮ એથી વિરૂધ્ધનું સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, નીચે પ્રમાણે માની લેવામાં આવશે.

(ક) અવેજ વિષે :- દરેક વટાઉખત અવેજને માટે કરી આપ્યું અથવા લખી આપ્યું હતું, અને એવું દરેક ખત જ્યારે તે સ્વીકારવામાં આવ્યું હોય, તેના ઉપર શેરો કરી આપવામાં આવ્યો હોય, તે વટાવવામાં આવ્યું હોય અથવા તબદીલ કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે તે અવેજને માટે સ્વીકાર્યું હતું, તેના ઉપર શેરો કરી આપ્યો હતો, તે વટાવ્યું હતું અથવા તબદીલ કર્યું હતું.

(ખ) તારીખ વિષે :- જેના ઉપર તારીખ હોય તેવું દરેક વટાઉખત તે તારીખે કરી આપ્યું અથવા લખી આપ્યું હતું.

(ગ) સ્વીકારના સમય વિષે :- સ્વીકારાયેલું દરેક વિનિમયપત્ર તેની તારીખ પછી અને તે પાકવાની તારીખ પહેલાં વાજબી સમયમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

(ઘ) તબદીલીના સમય વિષે :- કોઈ વટાઉ ખતની દરેક તબદીલી તે ખત પાકવાની તારીખ પહેલાં થઈ હતી.

(ચ) શેરાઓના ક્રમ વિષે:- કોઈ વટાઉ ખત ઉપર કરેલા હોવાનું જણાતા શેરા તે ખત ઉપર જે ક્રમમાં કરેલા જણાતા હોય તે ક્રમમાં કરેલા હતા.

(છ) સ્ટેમ્પ વિષે:- ખોવાઈ ગયેલી પ્રોમીસરી નોટ, વિનિમયપત્ર અથવા ચેક ઉપર રીતસર સ્ટેમ્પ લગાડેલો હતો.

(જ) ધારક યથાક્રમ ધારક છે એમ માની લેવા વિષે :- કોઈ વટાઉ ખતનો ધારક યથાક્રમ ધારક છે. પરંતુ જ્યારે તે ખત તેના કાયદેસરના માલીક પાસેથી અથવા તેનો કાયદેસરનો હવાલો ધરાવતી વ્યક્તિ પાસેથી, કોઈ ગુનો કરીને અથવા કપટથી મેળવવામાં આવ્યું હોય, અથવા તે ખત કરી આપનાર અથવા સ્વીકારનાર પાસેથી કોઈ ગુનો કરીને અથવા કપટથી, અથવા ગેરકાયદેસર અવેજને બદલે મેળવવામાં આવ્યું હોય ત્યારે તે ખતનો ધારક પોતે યથાક્રમ ધારક છે એમ સાબિત કરવાનો બોજો તેના ઉપર છે.

(૯.૨) નામ. સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં ઠરાવેલ છે કે, આરોપીએ કલમ-૧૩૮ નું અનુમાન સંભાવનાઓની પ્રાધાન્યતા પ્રમાણે પુરવાર કરવાનું હોય છે. કાયદા દ્વારા કયા પુરાવાની જરૂર છે અને આરોપી પાસેથી ધારણાઓને રદિયો આપવા માટે શું ધોરણ નક્કી કરવામાં આવે છે. ધારણાને રદિયો આપવા માટે પુરાવાનું ધોરણ સંભાવનાઓની પ્રાધાન્યતા છે. ધારણાને રદિયો આપવા માટે, આરોપી માટે, સંભવિત બચાવ કરવા માટે ફરિયાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલી સામગ્રી પર આધાર રાખવાનું ખુલ્લું છે. સંભાવનાઓની પ્રાધાન્યતાનો અંદાજ ફક્ત પક્ષકારો દ્વારા રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલી સામગ્રી પરથી જ નહીં પરંતુ તેઓ જેના પર આધાર રાખે છે તે સંજોગોના સંદર્ભ દ્વારા પણ મેળવી શકાય છે. આરોપી દ્વારા ફરિયાદી દ્વારા તેની ઉલટ તપાસમાં કરવામાં આવેલી કબુલાત પરથી પણ આ ધારણાનું ખંડન કરી શકાય છે, જે ફરિયાદપક્ષની વાર્તા પર શંકા પેદા કરે છે. એ પણ સારી રીતે નક્કી થયું છે કે, આરોપીએ બધા કેસોમાં પોતાના બચાવના સમર્થનમાં સાક્ષીના બોક્સમાં આવવું જરૂરી નથી. એ પણ સારી રીતે નક્કી થયું છે કે, એન.આઇ. એક્ટની કલમ-૧૩૮ એ પુરાવાનો બોજ લાદ્યો હતો, પ્રેરક બોજ નહીં. તેથી, એવું કહી શકાય કે જ્યાં ધારણા રદિયો આપવામાં આવ્યો હતો કે નહીં તે દરેક કેસના તથ્યો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે. વધુમાં, એ પણ સારી રીતે નક્કી થયેલ છે કે જો આરોપી તેની સામે ઉઠાવવામાં આવેલી ધારણાને રદિયો આપી શકતો નથી, તો તેને ફક્ત આવી ધારણાના આધારે જ દોષિત ઠેરવી શકાય છે અને જો આરોપી ધારણાને રદિયો આપી શકે છે, તો ફરીથી ફરિયાદી પર પોતાનો કેસ તમામ વાજબી શંકાઓથી પર સાબિત કરવાની જવાબદારી મુકવામાં આવે છે.

૧૦. (૧૦.૧) ફરિયાદીએ તેમની સરતપાસમાં ઉપરોક્ત પ્રમાણેની હકીકતો જણાવેલ છે. હવે સદર કાયદા અન્વયે કલમ-૧૩૮ માં ચેકના ધારકની

તરફેલામાં અનુમાન કરવાની જોગવાઈ છે, તેનું વિવરણ ઉપરોક્ત કરેલ છે. વધુમાં Hiten P. Dalal v. Bratindra nath Banerjee {AIR 2001 SC 3897} માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે એમ ઠરાવેલ છે કે, સદર કલમ હેઠળ ના અનુમાન ની અસર એવી છે કે, આરોપીના માથે પુરાવાકીય બોજો છે કે સદર ચેક ફરિયાદીએ કોઈ જવાબદારી માટે મેળવેલ ન હતો અને એવું અનુમાન દરેક કેસની હકીકતો ઉપર આધાર રાખે છે. વધુમાં ઠરાવેલ છે કે, સદર કલમના શરૂઆતના શબ્દો "એથી વિરૂધ્ધનું સાબિત થાય તે સિવાય" એવું દર્શાવે છે કે સદર અનુમાન ફક્ત પુરવાર કરી દુર કરી શકાય માત્ર ખુલાસાથી નહીં. સદર હકીકત સીધી રીતે પુરવાર કરવામાં આવેલ હોય કે કોર્ટ સમક્ષ પડેલ સામગ્રીના આધારે તેવી હકીકતો અસ્તિત્વમાં હોવાનું અનુમાન થાય

(૧૦.૨) બચાવપક્ષે તેમની દલીલમાં ઉપરોક્ત પ્રમાણે ફરીયાદીએ વાદગ્રસ્ત રકમ આરોપી ને નહીં, તેઓ ના પતિ ને આપેલ હોવાનું જણાવેલ છે. તેમજ વાદગ્રસ્ત ચેક પણ આરોપીના પતિએ આપેલ હોવાનું જણાવેલ છે. તે સંજોગોમાં ફરીયાદી નું કાયદેસરનું લેણું ના હોવાનું જણાવેલ છે. તે બાબતે ચર્ચા કરીએ તો,

*ફરિયાદપક્ષે પોતાનો પુરાવો પેરા(૮.૧) મુજબનો આપેલ છે. અત્રેના કેસ માં વાદગ્રસ્ત ચેક તહોમતદારનો હોવા બાબતે તકરાર નથી. બચાવપક્ષે તેઓનો કોઈ પુરાવો આપેલ નથી. તેઓએ બચાવપક્ષે ફરિયાદીની ઉલટ તપાસ કરવામાં આવેલ છે. સદર ઉલટતપાસની તે બાબતની મુખ્ય હકીકતો ધ્યાને લઈએ તો, રૂપિયા ચાર લાખની માંગણી અશોકભાઈનાઓએ તેઓની સામે કરેલી હોવાનું તથા અશોકભાઈનાઓ આરોપીના પતિ હોવાનું કબુલ રાખેલ છે. જે દિવસે આરોપીને રોકડમાં રકમ આપેલ તે દિવસે આરોપીનાએ તેઓને ચેક આપેલો હોવાનું નકારેલ છે. સદર ચેક પણ અશોકભાઈનાઓએ આપેલો હોવાનું તેમજ રકમ આપ્યાના કેટલા સમય બાદ અશોકભાઈ ના ઓએ ચેક આપેલ તેવી કોઈ હકીકત ફરિયાદ, નોટિસ કે સોગંદનામામાં જણાવેલ નહીં હોવાનું કબુલ રાખેલ છે. તેમજ વાદગ્રસ્ત રકમ તેઓએ અશોક ભાઈને આપેલ છે અને અશોકભાઈએ તેઓને તેની સામે ચેક આપેલ હોવાનું કબુલ રાખેલ છે.

તે સંજોગોમાં વાદગ્રસ્ત રકમ ફરીયાદીએ આરોપીને નહીં, પરંતુ આરોપીના પતિ અશોકભાઈ ને આપેલ હોવાનું અને અશોકભાઈએ આરોપી નો ચેક આપેલ હોવાનું રેકર્ડ ઉપર આવેલ છે.

*હવે પુનરાવર્તન ના દોષ સાથે પણ સદર કલમ-૧૩૮ ની જોગવાઈઓ ધ્યાને લઈએ તો,

કોઈ વ્યક્તિએ, કોઈ દેવુ અથવા જવાબદારી પૂરેપૂરી અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી મુક્ત થવા માટે, બીજી વ્યક્તિને બેન્કર પાસે પોતે રાખેલા ખાતામાંથી નાણાંની કોઈ રકમની ચુકવણી કરવા માટે, લખેલો તે ખાતાનો કોઈ ચેક, તો તેવી વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો હોવાનું ગણાશે

સ્પષ્ટીકરણ:- આ કલમના હેતુ માટે " દેવા અને બીજી જવાબદારી " એટલે કાયદેસર અમલકરી શકાય તેવા દેવા અથવા બીજી જવાબદારી.

સદર કલમ ની જોગવાઈ ધ્યાને લેતાં, આરોપીએ દેવા અથવા જવાબદારી સ્વીકારી ને ચેક આપેલ હોય અને તે વાણ્યુકવ્યે પરત ફરેલ હોય તો તે માટે તે વ્યક્તિએ ગુનો કરેલાનું માની શકાય છે. સદર કામે ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચા પ્રમાણે વાદગ્રસ્ત ચેક આરોપીના ખાતાનો છે અને તેના ઉપર ની સહી આરોપીની હોવા બાબતે તકરાર નથી. પરંતુ વાદગ્રસ્ત રકમ ફરીયાદીએ આરોપીને નહીં, પરંતુ તેણી ના પતિને આપેલ છે અને આરોપી ના પતિએ સદર ચેક આપેલ છે.તે સંજોગોમાં જો આરોપીએ તેણીના પતિની જવાબ દારી સ્વીકારી વાદગ્રસ્ત ચેક આપેલ હોય તો ફરીયાદપક્ષે તે હકિકતો સાથે કોર્ટમાં આવવું જોઈતું હતું.ફરીયાદીએ તેવી હકિકતો ફરીયાદ/નોટિસ કે પુરાવાના સોગંદનામામાં છુપાવેલ છે અને ઉલટતપાસમાં તેવી હકિકતો ઉજાગર ગયેલ હોય ફરીયાદી ચોખ્ખા હાથે આપેલ નથી.

*હવે વાદગ્રસ્ત ચેક બાબતે ચર્ચા કરીએ તો,બચાવપક્ષે ફરીયાદીની કરેલ ઉલટતપાસમાં,આંક-૧૭/૧૯/૨૧ ના ચેકમાં તારીખ અને નામ ગુજરાતી ભાષામાં છે અને રકમ અંગ્રેજી ભાષામાં લખેલી છે. જે તમામ ચેકો ઉપર સહી કરેલી પેનથી શાહી અને બાકીના લખાણના પેનની શાહી અલગ અલગ છે તેમજ અક્ષરો નાના મોટા હોવાનું કબુલ રાખેલ છે.

* સદર કાયદા ની કમલ-૨૦ ની જોગવાઈ ધ્યાને લેવામાં આવે તો,

કલમ : ૨૦ સ્ટેમ્પવાળું અધુરું ખત

વટાઉખત સંબંધી ભારતમાં તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કાયદા અનુસાર સ્ટેમ્પવાળા કાગળ તદ્દન કોરા રાખી અથવા તેના ઉપર અધુરું વટાઉખત લખીને કોઈ એક વ્યક્તિ તેના ઉપર સહિ કરીને બીજી વ્યક્તિને સોંપે ત્યારે તે વ્યક્તિ, તેથી તે કાગળના ધારકને તેના ઉપર વધુમાં વધુ તે સ્ટેમ્પની મર્યાદામાં હોય તેટલી અને તેમાં નિદિષ્ટ કરેલી રકમ માટે, યથાપ્રસંગ, વટાઉખત બનાવવા નો અથવા પુરુ કરવાનો પ્રથમ દર્શને અધિકાર આપે છે. એ રીતે સહિ કરનાર વ્યક્તિને જે હેસિયતમાં વટાઉખત ઉપર સહિ કરી હોય તે હેસિયતમાં તે વ્યક્તિ, તે વટાઉખત ઉપરથી તે રકમ માટે, યથાક્રમધારક ને જવાબદાર રહેશે :

પરંતુ યથાક્રમધારક સિવાયની કોઈપણ વ્યક્તિ તે ખત સોંપનાર વ્યક્તિ પાસેથી, તે ખત હેઠળ જેટલી રકમ આપવાનો તેનો ઈરાદો હોય તેથી વધુ રકમ વસુલ કરી શકશે નહીં.

તે સંજોગોમાં ચેક નો ધારક અધુરા ખત ને પુર્ણ કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.

નામ. સર્વોચ્ચ અદાલતે બીરસિંહ વિરુદ્ધ મુકેશકુમાર {(2019)2 S.C.R. 24}

ના ચુકાદામાં ઠરાવેલ છે કે,

૩૭. એન.આઈ. કાયદાની જોગવાઈઓનું અર્થપૂર્ણ વાંચન, ખાસ કરીને કલમ ૨૦, ૮૭ અને ૧૩૮ એ સ્પષ્ટ કરે છે કે જે વ્યક્તિ ચેક પર સહી કરે છે અને તેને ચુકવણીકર્તા ને સોંપે છે તે જવાબદાર રહે છે, સિવાય કે તે એવી ધારણાને રદીયો આપવા માટે પુરાવા ઉમેરે કે ચેક, દેવાની ચુકવણી માટે અથવા જવાબદારી નિભાવવા માટે જારી કરવામાં આવ્યો ન હતો. જો ચેક પર ડોઅર સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ ધ્વારા ભરવામાં આવ્યો હોય જો ચેક અન્યથા માન્ય હોય, તો કલમ-૧૩૮ ની દંડની જોગવાઈઓ લાગુ થશે.

૩૮. જો સહી કરેલ ખાલી ચેક સ્વેચ્છાએ ચુકવણીકર્તા ને રજુ કરવામાં આવે છે, તો ચુકવણીકર્તા રકમ અને અન્ય વિગતો ભરી શકે છે, જે પોતે ચેકને અમાન્ય કરશે નહીં. આરોપીની જવાબદારી હજુ પણ પુરાવા રજુ કરીને એ સાબિત કરવાની રહેશે કે, ચેક દેવા અથવા જવાબદારીમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે આપવામાં આવ્યો નથી.

૪૦. આરોપી ધ્વારા સ્વેચ્છાએ સહી કરીને સોંપવામાં આવેલ ખાલી ચેક પણ, જે અમુક ચુકવણી માટે હોય, નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ-૧૩૮ હેઠળ અનુમાન લગાવવામાં આવશે, જો કોઈ મજબૂત પુરાવા ન હોય કે ચેક દેવાની મુક્તિ માટે જારી કરવામાં આવ્યો ન હતો.

સદર પ્રસ્થાપિત થયેલા સિદ્ધાંતો ધ્યાને લેતાં પણ આરોપી ઉપર પુરાવાનો ભાર છે કે, ચેક દેવા અથવા જવાબદારીમાંથી મુક્ત થવા માટે આપેલ ન હતો. સદર કામે ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચા પ્રમાણે બચાવપક્ષે વાદગ્રસ્ત ચેક ફરીયાદીએ તેણી ના પતિ પાસેથી મેળવેલ હોવાનું રેકર્ડ ઉપર લાવેલ છે. તે સંજોગોમાં વાદગ્રસ્ત ચેક આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ નથી અને તે પ્રમાણે ફરીયાદી તે પુર્ણ કરવા સક્ષમ નથી.

૧૧. હવે સદર કામે આંક-૧૭ વાળો ચેક ધ્યાને લેતાં, તે "એક્સીસ બેંક" નો ચેક નં. ૦૭૮૩૨૦ નો છે. સદર ચેક તા. ૩૧/૦૭/૨૦૨૩ ના રોજ નો છે, તે અંગેનો આંક-૧૮ વાળો બેંક મેમો ધ્યાને લેતાં, તે તા. ૦૧/૦૮/૨૦૨૩ ના રોજ "Account Blocked" ના શેરા સાથે પરત ફરેલ છે. સદર ચેક સદર કલમ માં કરેલ જોગવાઈ મુજબ "Fund Insufficient" કે "Exceed arrangement" ના કારણે પરત ફરેલ નથી.

*હવે નામ. દિલ્લી ની વડી અદાલતે Best Buildwell Pvt. Ltd. v. R.D. Sales, {2025 SCC OnLine Del 4267, decided on 05-06-2025} ના ચુકાદામાં ઠરાવેલ છે કે,

"The Court noted that under Section 138 NI Act, penal liability arises only when a cheque drawn on an account maintained by the drawer is dishonoured due to insufficiency of funds or because the amount exceeds the arrangement with the bank. In this case, the dishonour was

directly caused by the attachment under Section 83 of the CGST Act, and not by lack of funds or misuse. The term "maintained," as interpreted in Vijay Chaudhary v. Gyan Chand Jain, was reaffirmed stating that an account is not "maintained" when the drawer cannot issue binding instructions or operate it due to external legal restraints.

Thus, the Court quashed the summoning order as dishonour of cheques due to statutory attachment of the account by the CGST Department **does not fulfill the requirements of Section 138 NI Act."**

તે સંજોગોમાં "એકાઉન્ટ બ્લોક "ના શેરાથી પરત ફરેલ ચેકની બાબતમાં સદર કલમના તત્વો સંતોષાતા નથી અને તે સંજોગોમાં પણ **આંક-૧૭ વાળા ચેક પુરતુ ફરીયાદીપક્ષ પોતાનો કેસ સાબિત કરી શકેલ નથી.**

૧૨. સદર કામે બચાવપક્ષે તેમની લેખિત દલીલમાં અન્ય બચાવ લીધેલ છે. સદર કામે ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચા પ્રમાણે એક જ મુદ્દા માં સદર કેસ નો નિકાલ થઈ શકે તેમ છે. તેમ છતાં સદર હુકમ સામે નામ.અપીલ અદાલત માં અપીલ થાય તો તે બાબતે સુગમતા રહે તે માટે બચાવપક્ષ ની દલીલો બાબતે ચર્ચા કરેલ છે.

(૧૨.૧) બચાવપક્ષે તેમની દલીલમાં, ફરીયાદીએ રાજખોડલ પ્રેટ્રોલીયમ કંપનીને ફરીયાદના કામે આરોપી તરીકે જોડેલ નથી કે કંપનીને અલગથી કોઈ નોટીસ આપેલ ના હોય ફરીયાદ રદ થવાને પાત્ર હોવાનું જણાવેલ છે.

*તે બાબતે ચર્ચા કરીએ તો, પ્રોપરાઈટરી શીપ અને પાર્ટનરશીપ વચ્ચે સુક્ષ્મ તફાવત એ છે કે, પ્રોપરાઈટરી શીપ એ વ્યક્તિગત પેઢી છે અને તેમાં એકલ વ્યક્તિ હોય છે, જ્યારે પાર્ટનરશીપ ફર્મમાં એક કરતાં વધારે વ્યક્તિ હોય છે. હાલના કેસમાં વાદ્યસ્તચેક્સ (આંક-૧૭/૧૮/૨૧) ધ્યાને લેતાં, તેમાં "RAJ KHODAL PETROLEUM"ની પ્રિન્ટ થયેલ છે અને તેના ઉપર RAJ KHODAL PETROLEUMPROPRIETOR નો રબર સ્ટેમ્પ મારેલ છે. તે સંજોગોમાં સદર પેઢી પ્રોપરાઈટરી પેઢી છે, સદર ચેક પાર્ટનરશીપના એકાઉન્ટ નો હોય તેવું જણાઈ આવતી નથી.

*હવે પુરાવાના કાયદા માં કલમ-૧૦૧માં પુરાવા ના બોજાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. જે કલમ ધ્યાને લેતાં,

કલમ ૧૦૧ પુરાવાનો બોજો: જો કોઈ એમ ઈચ્છતું હોય કે તેણે પ્રતિપાદિત કરેલ હકીકતોની સાબિતીના અસ્તિત્વ ઉપર અદાલત કોઈ કાયદેસરના હક્ક અને જવાબદારી વિશે કોઈ બીજું ન્યાયાલય ફેંસલો આપે તો તેણે સાબિત કરવું પડે કે તે હકીકતો અસ્તિત્વમાં હતી.

કોઈ વ્યક્તિ હકીકતનું અસ્તિત્વ સાબીત કરવા બંધાયેલ હોય ત્યારે સાબિતીનો બોજો તે વ્યક્તિ ઉપર છે તેમ કહેવાય.

આમ, જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ અમુક હકીકત પુરવાર કરવા બંધાયેલ હોય, ત્યારે તે વ્યક્તિ ઉપર પુરાવાનો બોજો છે એમ કહેવાય જે કોઈપણ સંજોગોમાં અફર રહે છે. હવે પુરાવાના કાયદાની કલમ - ૧૦૨ ની જોગવાઈ ધ્યાને લેતાં,

કલમ: ૧૦૨

કોઈ દાવા કે કાર્યવાહીમાં પુરાવાનો બોજો એ વ્યક્તિ ઉપર રહે છે કે જો કોઈ પક્ષકાર તરફ થી કોઈ પુરાવો આપવામાં નહીં આવે તો તે નિષ્ફળ જશે.

ઉદાહરણ

(ક) જે જમીન "ખ" ના કબજામાં છે અને જે "ખ" ના પિતા "ગ" એ "ક" ને આપવાનું વીલ કર્યું હતું એવું "ક" ભારપૂર્વક કહે છે તે જમીન પાટે "ક" "ખ" ઉપર દાવો માંડે છે.

જો બેમાંથી કોઈ પક્ષ તરફથી કંઈ પુરાવો આપવામાં ન આવ્યો હોય તો "ખ" તે જમીન પોતાના કબજામાં રાખવા હક્કદાર રહે છે. તેથી સાબિતીનો બોજો "ક" ઉપર છે.

(ખ) કોઈ બંધણીખત ઉપરથી લેણી થયેલી રકમ માટે "ખ" ઉપર "ક" દાવો માંડે છે. બંધણીખત થયું હોવાનું કબુલ રાખવામાં આવ્યું છે, પણ "ખ" એવું કહે છે કે તે કપટથી મેળવેલું હતું, જે વાતનો "ક" ઈન્કાર કરે છે.

જો બેમાંથી કોઈ પક્ષ તરફથી કંઈ પુરાવો આપવામાં ન આવ્યો હોય તો "ક" સફળ થાય, કેમ કે બંધણીખત વિષે તકરાર નથી, અને કપટ સાબિત થયું નથી. તેથી સાબિતી નો બોજો "ખ" ઉપર છે.

સદર કલમમાં સાબિતીના બોજાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. જે મુજબ સાબિતીનો બોજો સૌથી પ્રથમ તે એ પક્ષકાર ઉપર રહે છે કે જો બંને પક્ષકાર કોઈ પુરાવો આપી ના શકે તો તે નિષ્ફળ રહે છે. એટલે કે, સાબિતીનો બોજો સ્થિર રહી શકતો નથી. વધુમાં નામ સર્વોચ્ચ અદાલતે Raghavamma & anr. vs. A.Chenchamma & anr. (AIR 1964 SC 136) માં ઠરાવેલ છે કે, પુરાવાનો બોજો અને સાબિતીનો બોજો અલગ પ્રકારે છે. પુરાવાનો બોજો ક્યારેય બીજા ઉપર જતો નથી અને સ્થિર રહે છે, જ્યારે સાબિતીનો બોજો સ્થિર રહી શકતો નથી. એટલે કે જ્યારે એક પક્ષકાર પોતાની તરફેણમાં પ્રાથમિક રીતે અનુમાન કરી શકાય એવો પુરાવો રજુ કરે કે તરત જ બીજા પક્ષકાર પર સાબિતીનો બોજો જાય છે. જો બીજા પક્ષકારે રજુ કરેલ પુરાવો પ્રથમ પક્ષકાર કરતા ચઢિયાતો હોય તો ફરીથી પાછો પુરાવાનો બોજો પ્રથમ પક્ષકાર ઉપર આવે છે. સદર કામે બચાવ પક્ષે ફરીયાદીની કરેલ **ઉલટતપાસ** માં વાદગ્રસ્ત ચેક્સ પાર્ટનરશીપ ફર્મ ના હોવા બાબતે કોઈ પ્રશ્ન કરેલ નથી. તે સંજોગોમાં આરોપી ઉપર પુરાવાનો બોજો છે કે તેઓ પુરવાર કરે કે સદર કંપની પાર્ટનરશીપપેઢી હતી. તેઓ તે હકીકત સાબિત કરેલ ના હોય સદર દલીલ માનવાપાત્ર નથી.

(૧૨.૨) બચાવપક્ષેતેમની દલીલમાં અન્ય બચાવ,સદર વાદગ્રસ્ત રકમ અનએકાઉન્ટેડ વ્યવહાર છે.તેથી Income Tax Act Sec 271(D) & 269 (ss)(1) મુજબ સદર વ્યવહાર ગેરકાયદેસર છે.સદર રૂલ્સ ઉચ્ચ અદાલતે ક્રિષ્ણા જનાર્દન ભટ્ટ વિ.દત્તાત્રેય જી. હેગડે D.C.R. 2008(1) Page 374 પર આપેલ છે.તેથી કલમ-૧૩૯ ના અનુમાન માં જે કાયદેસર લેણુ જણાવેલ છે, તેવુ હાલ ના કેસમાં કાયદેસરનુ લેણુ નથી,જે પુરવાર કરવાની પ્રાથમિક જવાબદારી છે.તે પુરવાર કરેલ ના હોય હોવાનુ જણાવેલ છે. તે બાબતે ચર્ચા કરીએ તો,

*સૌપ્રથમ તો બચાવપક્ષે તેમની દલીલમાં જે ચુકાદો વર્ણવેલ છે, તે ક્રિષ્ણા જનાર્દન ભટ્ટ વિ.દત્તાત્રેય જી. હેગડે D.C.R. 2008(1) Page 374 નો ચુકાદો નામ.ઉચ્ચ (હાઈકોર્ટ)અદાલતનો નહીં,પરંતુ નામ.ઉચ્ચત્તમ(સર્વોચ્ચ) ન્યાયાલયનો છે.હવે નામ.સર્વોચ્ચ અદાલતનો Rangappa Versus Sri Mohan {AIR 2010 SC 1898} નો ચુકાદો ધ્યાને લઈએ તો,

14. In light of these extracts, we are in agreement with the respondent-claimant that the presumption mandated by Section 139 of the Act does indeed include the existence of a legally enforceable debt or liability. To that extent, the impugned observations in Krishna Janardhan Bhat (supra) may not be correct.

નુ ઠરાવેલ છે. તે સંજોગોમાં તેટલા પુરતો સદર ચુકાદો રદ હોય બચાવપક્ષ ને તેનો લાભ મળી શકે તેમ નથી.

*હવે નામ.સર્વોચ્ચ અદાલતે SANJABIJ TARI VERSUS KISHORE S. BORCAR & ANR. {2025 INSC 1158} માં આપેલ ચુકાદાના પેરાનં. ૨૦ અને ૨૨ ધ્યાને લઈએ તો,

20. However, this Court is of the view that any breach of Section 269SS of the IT Act, 1961 is subject to a penalty only under Section 271D of the IT Act, 1961. Further neither Section 269SS nor 271D of the IT Act, 1961 state that any transaction in breach thereof will be illegal, invalid or statutorily void. Therefore, any violation of Section 269SS would not render the transaction unenforceable under Section 138 of the NI Act or rebut the presumptions under Sections 118 and 139 of the NI Act because such a person, assuming him/her to be the payee/holder in due course, is

liable to be visited by a penalty only as prescribed. Consequently, **the view that any transaction above Rs.20,000/- (Rupees Twenty Thousand) is illegal and void and therefore does not fall within the definition of 'legally enforceable debt' cannot be countenanced.** Accordingly, the conclusion of law in P.C. Hari (supra) is set aside.

22. It is pertinent to mention that in the present case, the Respondent No.1- **Accused has filed no documents and/or examined any independent witness or led any evidence with regard to the financial incapacity of the Appellant-Complainant to advance the loans in question.** For instance, this Court in Rajaram S/o Sriramulu Naidu (Since Deceased) Through LR. vs. Maruthachalam (Since Deceased) Through LR., (2023) 16 SCC 125 has held that presumptions under Sections 118 and 139 of the NI Act can be rebutted by the accused examining the Income Tax Officer and bank officials of the complainant/drawee.

સદર ચુકાદામાં ઠરાવ્યા મુજબ Income Tax Act Sec 271 (D) &

269 (ss) નો બાધ નડતો ના હોવાનું ઠરાવેલ છે અને તેવી રકમ ફરીયાદી પાસે ન હતી તેવું પણ પુરવાર કરવા બચાવપક્ષે સાહેદ તપાસવા જરૂરી છે, તે તપાસેલ ના હોય તેઓની દલીલ માનવા પાત્ર નથી.

(૧૨.૩) બચાવપક્ષે અન્ય બચાવ નોટિસની બજવણી બાબતે લીધેલ છે કે આરોપીને નોટિસ ની બજવણી થયેલ ના હોય સદર ફરીયાદ કરવાનું કોઝ ઓફ એક્શન ક્યારે ઉભું થયેલ તે કહી શકાય નહીં તેમજ નોટિસ બજેલ ના હોય કોઝ ઓફ એક્શન ઉભું થયેલ ના હોય સદર કલમ-૧૩૮ ના તત્વો સંતોષાતા ના હોવાની દલીલ કરેલ છે. તે બાબતે ચર્ચા કરીએ તો,

*ફરીયાદીએ પોતાની સરતપાસમાં, તેઓએ તેમના વકીલશ્રી મારફતે તા. ૨૧/૦૮/૨૦૨૩ ના રોજ નોટીસ પાઠવેલ, જે લેફ્ટ ના શેરા સાથે પરત ફરેલ છે. તે બાબતે બચાવપક્ષે ફરીયાદી ની કરેલ ઉલટતપાસમાં, આંક-૨૩ વાળી નોટિસમાં આરોપી ના ઘરનું સરનામું જણાવેલ હોવાનું તથા આંક-૨૫ વાળું કવર લેફ્ટ ના શેરા સાથે પરત મળેલ હોવાનું તથા આરોપી ને નોટિસ મળેલ ના હોવાનું કબુલ કરેલ છે.

*આંક-૧૧ વાળી નોટીસ ધ્યાને લેતાં, તે ફરીયાદીએ આરોપીને આપેલ નોટીસ છે. જેમાં ફરીયાદમાં જણાવેલ સરનામું જણાવેલ છે.

*આંક-૨૫ વાળું કવર ધ્યાને લેતાં સદર કવર લેફ્ટ ના શેરા સાથે પરત આવેલ છે.

*ઉપરોક્ત પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન કરવામાં આવે તો, નામ.સર્વોચ્ચ અદાલતે

K. Bhaskaran Vs Sankaran { AIR 1999 SC 3762} ના ચુકાદામાં

Thus, when a notice is returned by the sendee as unclaimed such date would be the commencing date in reckoning the period of 15 days contemplated in clause (c) of the proviso of Sec 138 of the Act

નું ઠરાવેલ છે. સદર કામે તા. ૧૯/૦૮/૨૦૨૩ ની નોટિસ તા. ૨૧/૦૮/૨૦૨૩ ના રોજ કરવામાં આવેલ છે અને તેનું કવર તા.૨૨/૮/૨૦૨૩ ના રોજ પરત ફરેલ છે.તેથી તે દિવસ થી 'કોઝ ઓફ એક્શન' ઉભું થયેલાનું ગણીએ તો, સદર ફરીયાદ તા.૩/૧૦/૨૦૨૩ ના રોજ દાખલ કરેલ હોય, સમયમર્યાદામાં દાખલ કરેલ હોય બચાવપક્ષની દલીલ માનવાપાત્ર નથી. વધુમાં નામ.સર્વોચ્ચ અદાલતે **C. C.ALAVI HAJI Vs PALAPETTY MUHAMMED & ANR{Appeal (crl.) 767 of 2007}** ના ચુકાદાના પેરા નં. ૧૫,૧૭ માં ઠરાવેલ છે કે,

15. Insofar as the question of disclosure of necessary particulars with regard to the issue of notice in terms of proviso (b) of Sec.138 of the Act, in order to enable the Court to draw presumption or inference either under Section 27 of the G.C. Act or Sec.114 of the Evidence Act, is concerned, there is no material difference between the two provisions. In our opinion, therefore, when the notice is sent by registered post by correctly addressing the drawer of the cheque, the mandatory requirement of issue of notice in terms of Clause (b) of proviso to Sec.138 of the Act stands complied with. It is needless to emphasise that the complaint must contain basic facts regarding the mode and manner of the issuance of notice to the drawer of the cheque. It is well settled that at the time of taking cognizance of the complaint under Sec.138 of the Act, the Court is required to be prima facie satisfied that a case under the said Section is made out and the aforementioned mandatory statutory procedural requirements have been complied with. **It is then for the drawer to rebut the presumption about the service of notice and show that he had no knowledge that the notice was brought to his address** or that the address mentioned on the cover was incorrect or that the letter was never tendered or that the report of the postman was incorrect. In our opinion, this interpretation of the provision would effectuate the object and purpose for which proviso to Sec.138 was enacted, namely, to avoid unnecessary hardship to

an honest drawer of a cheque and to provide him an opportunity to make amends.

17. It is also to be borne in mind that the requirement of giving of notice is a clear departure from the rule of Criminal Law, where there is no stipulation of giving of a notice before filing a complaint. Any drawer who claims that he did not receive the notice sent by post, can, within 15 days of receipt of summons from the court in respect of the complaint under Sec.138 of the Act, make payment of the cheque amount and submit to the Court that he had made payment within 15 days of receipt of summons (by receiving a copy of complaint with the summons) and, therefore, the complaint is liable to be rejected. A person who does not pay within 15 days of receipt of the summons from the Court along with the copy of the complaint under Sec.138 of the Act, cannot obviously contend that there was no proper service of notice as required under Sec.138, by ignoring statutory presumption to the contrary under Section 27 of the G.C. Act and Sec.114 of the Evidence Act. In our view, any other interpretation of the proviso would defeat the very object of the legislation. As observed in Bhaskarans case (supra), if the giving of notice in the context of Clause (b) of the proviso was the same as the receipt of notice a trickster cheque drawer would get the premium to avoid receiving the notice by adopting different strategies and escape from legal consequences of Sec.138 of the Act.

આમ, ઉપરોક્ત ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત થયેલા સિધ્ધાંતો પ્રમાણે ફરિયાદીએ જો સાચા સરનામે નોટીસ મોકલાવેલ હોય તો તે સદર કલમ અન્વયેની જરૂરિયાત પૂર્ણ કરેલ છે.ત્યારબાદ જો ચેકનો લખનાર તેવી નોટીસ મળેલ નથી તેવો બચાવ કરે તો તે હકીકત તેને પુરવાર કરવી પડે. સદર કામે ફરીયાદ દાખલ કરતાં આરોપીને ફરીયાદમાં જણાવેલ સરનામે સમંસ કરવામાં આવેલ છે, જેની બજવાણી થયેલ હોવાનું રેકર્ડ ધ્યાને લેતાં જણાઈ આવે છે.હવે ફરિયાદીએ આરોપીને ફરિયાદમાં જણાવેલ સરનામે નોટીસ મોકલાવેલ છે,જે કવર પરત આવેલ છે. તે સંજોગોમાં સદર નોટીસ આરોપીને મળેલ ના હોવાનો બચાવ લે તો, તેવી હકીકત તેમને પુરવાર કરવી પડે, જે તેઓએ કરેલ નથી.તેમજ નોટીસ આપ્યા પછી પંદર દિવસ નો સમય એટલા માટે આપવામાં આવે છે કે નૈતીક માણસ દંડનીય કાર્યવાહી થી દંડાય નહીં.આરોપીને નોટીસ ના મળી હોય તો પણ અદાલતનો સમન્સ ફરિયાદની કોપી સાથે મળે ત્યાર પછીના પંદર દિવસમાં રકમ ના ચુકવે તો નોટીસ મળી નથી તેવી તકરાર ઉઠાવી શકે નહીંનું હરાવેલ છે. વધુમાં હાલ ના કેસમાં તો સદર ફરીયાદને સમાધાન અર્થે

મિડિયેશન સેન્ટરમાં પણ મોકલી આપવામાં આવેલ છે. તે સંજોગોમાં સદર દલીલ માનવાપાત્ર નથી.

(૧૨.૩) બચાવપક્ષે તેમની દલીલમાં નામ. સર્વોચ્ચ અદાલતના અને નામ. ઉચ્ચ અદાલતો ના ચુકાદાઓ ટકેલ છે. પરંતુ તે રજુ કરેલા નથી. તેમ છતાં સદર ચુકાદાઓ માં પ્રસ્થાપિત કરેલા સિંધાંતો માનસહ: વંચાણે લીધેલા છે. પરંતુ ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચા પ્રમાણે તે ચુકાદાઓ ની હકિકત અને હાલ ના કેસ ની હકિકતો અલગ હોય સદર ચુકાદાઓ તેમને મદદરૂપ થાય તેમ નથી.

૧૩. (૧૩.૧) સદર કામે ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચા પ્રમાણે ફરીયાદીએ તેમનો કેસ પ્રથમ દર્શનીય રીતે પુરવાર કરેલ છે.ત્યારબાદ બચાવપક્ષે ઉલટતપાસમાં વાદગ્રસ્ત રકમ અને ચેક ની સોપણી બાબતે શંકા ઉપસ્થિત કરી કલમ-૧૩૮નું અનુમાન દુર કરવા માં સફળ રહેલ હોય,ફરીયાદી ઉપર ફરીથી પુરાવાનો બોજો આવે કે, તે તેઓ નો કેસ પુરવાર કરે.તે પુરવાર કરવામાં ફરીયાદ પક્ષ નિષ્ફળ નિવડેલ છે.

(૧૩.૨) હવે કેસની હકિકત મુજબ ફરીયાદીએ આરોપી ને રૂ.૪,૦૦,૦૦૦ જેવી માતબર રકમ હાથઉછીની આપેલ છે. હવે નામ. સર્વોચ્ચ અદાલતે Correspondence, Rbanms Educational Institutation Vs B.Gunashker & Another (Civil Appeal No.5200 of 2025)ના પેરા નં.૧૮.૧(એ) માં આપેલ ડાઈરેક્શન ધ્યાને લઈએ તો, તે નીચે મુજબ છે.

Therefore, we deem it necessary to issue the following directions

(A) Whenever, a suit is filed with a claim that Rs. 2,00,000/- and above is paid by cash towards any transaction, the courts must intimate the same to the jurisdictional Income Tax Department to verify the transaction and the violation of sec 269 ST of the Income Tax Act, if any.

તે સદર ચુકાદો દિવાની દાવા માટે છે, પરંતુ પ્રસ્થાપિત થયેલા સિંધાંતો પ્રમાણે સદર કાયદા અન્વયે ની કાર્યવાહી " quasi Criminal, quasi Civil" તરીકે ગણવામાં આવેલ છે અને તે પ્રમાણે નામ.સર્વોચ્ચ ના ડાઈરેક્શન પ્રમાણે સદર ચુકાદાની નકલ હુકમત ધરાવતા Income Tax Department ને મોકલી આપવા હુકમ કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત તમામ હકિકત ધ્યાને લઈ ન્યાય ના હિતમાં નીચે મુજબનો આખરી હુકમ કરવામાં આવે છે.

:: આ ખ રી હુ ક મ ::

- (૧) કિ.પ્રો.કોડની કલમ-૨૫૫(૧) અન્વયે આરોપીને ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુ. એક્ટની કલમ-૧૩૮ અન્વયેના ગુનામાં ફરીયાદીના પુરાવામાં શંકા નો લાભ આપી છોડી મુકવા હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૨) વધુમાં હુકમ કરવામાં આવે છે કે, આરોપીએ કિ.પ્રો.કોડની કલમ-૪૩૭ (એ) મુજબ ના રૂ.૫,૦૦૦/- ના જામીન આપવા.
- (૩) ઉપરોક્ત પેરા (૧૩.૨) માં કરેલ ચર્ચા પ્રમાણે સદર ચુકાદાની નકલ હુકમત ધરાવતા Income Tax Department ને મોકલી આપવા હુકમ કરવામાં આવે છે.
- ચુકાદો આજ તા.૨૭ મી, માહે એપ્રિલ, સને:૨૦૨૬ નારોજ ખુદી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી જાહેર કરવામાં આવ્યો.

સ્થળ: ભાવનગર
તા.: ૨૭/૦૪/૨૦૨૬

(જીતેન્દ્રકુમાર પ્રભુદાસ પ્રજાપતિ)
બીજા એડીશનલ ચીફ જ્યુડીશીયલ મેજિસ્ટ્રેટ,
(સ્પે.નેગો.કોર્ટ-ભાવનગર)
JUDGE CODE NO.GJ01121